

Fiscalitat de les assegurances de vida individuals i d'altres instruments d'estalvi financer

Esteban Quintana Ferrer

PID_00189498

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Assegurances de vida individuals	7
1.1. Concepte i classes	7
1.2. Tributació	9
1.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques	9
1.2.2. Altres impostos	21
2. Altres instruments d'estalvi financer	24
2.1. Entitats de capital de risc	24
2.2. Derivats financers	30
2.3. Préstec de valors	34
Activitats	39
Exercicis d'autoavaluació	39
Solucionari	41
Bibliografia	42

Introducció

En aquest tercer mòdul examinarem la fiscalitat de les assegurances individuals de vida i d'altres instruments d'estalvi financer que hi havia en el mercat.

L'objectiu és, doncs, completar l'estudi de la tributació dels instruments d'estalvi financer que es contenen en el primer i segon mòdul, això és, els actius financers de renda fixa, les operacions bancàries, els actius financers de renda variable i la participació en institucions d'inversió col·lectiva. Això explica, llavors, que l'últim mòdul, el quart, el reservem a l'estudi de la fiscalitat dels instruments d'estalvi previsió, que complementen les pensions públiques.

Pel que fa a les assegurances de vida, hem de precisar que en aquest mòdul només examinarem la tributació que afecta les assegurances individuals de vida, que són les que instrumenten una via contractual per dirigir la inversió i l'estalvi financer. Això sense perjudici de l'existència d'altres assegurances de vida col·lectives que, per les seves característiques pròpies, es configuren com a instruments d'estalvi previsió, enquadrats per aquest motiu en el grup d'operacions financeres del quart mòdul.

En la fiscalitat de les assegurances de vida individuals prestarem una atenció especial en aquest mòdul al gravamen que suporten les persones físiques en l'IRPF i l'ISD, per la rellevància més gran que tenen a la pràctica, encara que també assenyalarem els aspectes bàsics que afecten altres impostos.

La segona part del mòdul té un caràcter complementari, i hi analitzarem la tributació d'un conjunt d'operacions d'estalvi financer que hi ha en el mercat que presenten característiques específiques o, en tot cas, no coincidents amb la resta de categories d'operacions d'estalvi financer examinades en els dos primers mòduls i en la primera part d'aquest tercer mòdul: les entitats de capital de risc, els derivats financers i el préstec de valors.

Aquests tres instruments d'estalvi financer presenten característiques interessants per a l'inversor, i sovint contenen aspectes tècnics complexos que dificulten l'establiment d'un règim fiscal concret i diàfan. Constitueixen bons exemples del dinamisme del mercat financer, sempre disposat a generar noves modalitats contractuals atractives per a grans i petits inversors.

Vegeu també

En el mòdul introductor de l'assignatura trobareu el significat de les sigles utilitzades en aquest mòdul didàctic.

Objectius

En aquest mòdul didàctic trobareu els materials i les eines procedimentals indispensables per a assolir els objectius següents en relació amb la fiscalitat de les assegurances de vida individuals i d'altres instruments d'estalvi financer:

- 1.** Conèixer el concepte i les modalitats d'*assegurances de vida individuals*.
- 2.** Delimitar la tributació de la renda obtinguda per mitjà de les assegurances de vida individuals.
- 3.** Distingir la resta d'impostos del sistema tributari que poden afectar les assegurances de vida individuals.
- 4.** Saber quines altres modalitats d'estalvi financer es poden fer en el mercat: entitats de capital de risc, productes financers derivats i préstec de valors.
- 5.** Discernir els elements essencials que presenta la tributació de la renda obtinguda amb aquests altres instruments d'estalvi financer.
- 6.** Concretar la incidència d'altres impostos que poden gravar aquests altres instruments d'estalvi financer.

1. Assegurances de vida individuals

En aquesta primera part del mòdul examinarem la fiscalitat de les assegurances de vida individuals. En primer lloc, cal determinar amb claredat el concepte i les classes d'assegurances d'aquesta classe que hi ha en el mercat, amb l'objectiu de dilucidar després quins són els elements essencials de la tributació d'aquestes assegurances en l'IRPF i en la resta d'impostos del sistema tributari.

1.1. Concepte i classes

El contracte d'assegurança és aquell pel qual l'assegurador s'obliga, mitjançant el cobrament d'una prima i per al cas en què es produeixi el fet el risc del qual és objecte de cobertura, a indemnitzar, dins dels límits pactats, el dany produït a l'assegurat o a satisfer un capital, una renda o altres prestacions convingudes al beneficiari.

Les assegurances individuals de vida són una modalitat de contractes d'assegurança que poden actuar com a productes d'estalvi financer. Això és així perquè el capital o la renda que es garanteix és el resultat de la capitalització de les primes pagades pel client que ha subscrit l'assegurança. Aquest client pot esperar que venci el termini fixat en contractar l'assegurança, si es tracta d'una assegurança per supervivència d'aquest subjecte, o per defunció d'una altra persona diferent, i cobrar llavors la prestació garantida, o rescatar-lo abans d'aquest venciment. Si l'assegurança de vida és per defunció de l'assegurat que, alhora, és el prenedor, l'estalvi financer de la capitalització de les primes és percebut evidentment per una altra persona diferent, en concepte de *beneficiari*.

Segons el risc cobert, les assegurances de vida es poden classificar en:

a) Assegurances en cas de mort (per defunció). En aquestes assegurances, en el moment de la defunció de l'assegurat, l'assegurador abona al beneficiari designat pel prenedor l'import de l'assegurança. Si el prenedor és alhora l'assegurat, el cobrament del capital o la renda derivada de l'assegurança el fa el beneficiari, que ha de ser una persona diferent. En canvi, si el prenedor no és l'assegurat, el beneficiari pot ser el prenedor mateix o bé una persona diferent.

b) Assegurances en cas de vida (per supervivència). En aquestes assegurances l'entitat asseguradora abona a l'assegurat i beneficiari l'import de l'assegurança, sempre que visqui al venciment d'un determinat període. També es pot acordar el pagament d'una renda periòdica a l'assegurat i beneficiari mentre visqui, a partir d'una data establerta per endavant.

c) Assegurances mixtes. Constitueixen una combinació de les assegurances de mort i de vida. Per tant, l'import de l'assegurança es paga a beneficiaris diferents de l'assegurat si aquest es mor abans de vèncer el contracte, i es lliura a l'assegurat com a beneficiari si sobreviu en aquesta data.

Les assegurances de vida, doncs, en les diferents modalitats, garanteixen el cobrament d'una prestació econòmica quan es produeix la defunció o la supervivència de l'assegurat, o una combinació de les dues. No obstant això, les assegurances de vida poden incloure altres cobertures complementàries, com la defunció per accident, la invalidesa absoluta i permanent per a qualsevol classe de feina, la invalidesa professional o la invalidesa per accident.

Atenent un altre criteri, com és el nombre de persones a les quals cobreix la pòlissa, podem fer una classificació de les assegurances de vida entre:

- Assegurances individuals, per mitjà dels quals s'assegura **una persona** amb una assegurança de mort, de vida o mixta.
- Assegurances col·lectives, en què s'assegura la vida d'una pluralitat de **persones**.

L'anàlisi de la fiscalitat de les assegurances de vida en aquest mòdul té per objecte només les assegurances individuals de vida que no generen rendiments de treball en l'IRPE, és a dir, aquelles que no es configuren com a instruments de previsió social. Els instruments de previsió social que adopten la forma de contractes d'assegurances, i que generen rendiments del treball, en forma d'assegurances col·lectives que actuen com a sistemes alternatius als plans de pensions, són objecte d'examen en el mòdul quart següent, perquè constitueixen instruments d'estalvi previsió i no d'estalvi financer estrictament. Es tracta de les prestacions percebudes pels beneficiaris dels contractes d'assegurances concertats per les mutualitats de previsió social, les prestacions per jubilació i invalidesa percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances col·lectius que actuen com a sistemes alternatius a plans de pensions, i les prestacions derivades de plans de previsió assegurats.

Reflexió

Tal com hem dit en el mòdul introductor de l'assignatura, les assegurances de vida individuals, la fiscalitat de les quals és analitzada en aquest mòdul, són instruments d'estalvi financer i no d'estalvi previsió, si tenim en compte que no són un instrument finalista per a complementar l'esquema de pensions de naturalesa pública i universal –a diferència, per exemple, dels contractes d'assegurances col·lectives, que sí que serveixen per a aquesta finalitat, com tindrem oportunitat de comprovar en el quart mòdul–, i que, per tant, no compleixen la característica fonamental que defineix aquest últim grup de productes.

1.2. Tributació

1.2.1. Impost sobre la renda de les persones físiques

L'examen de la fiscalitat de les assegurances individuals de vida en l'IRPF exigeix considerar el tractament que tenen en aquest impost dos components diferents: les **primes pagades**, que comporten per al prenedor una despesa, i les **prestacions rebudes**, que proporcionen a aquest mateix subjecte, en condició de prenedor i alhora de beneficiari, una renda gravable.

Les primes pagades pel prenedor per assegurances de vida no tenen cap incidència en l'IRPF, ja que no constitueixen cap despesa deduïble.

No obstant això, quan es tracti de primes d'assegurances abonades per les empreses a favor dels seus treballadors, per a aquests les quantitats pagades es consideren rendiment del treball en espècie, i l'ocupador ha de fer el corresponent ingrés a compte*¹. Per a l'empresari, les primeres pagades a favor dels seus treballadors, juntament amb el corresponent ingrés a compte, constitueixen despeses deduïbles en l'IS (si és persona jurídica) o en l'IRPF (si és persona física), tret que tributi en aquest últim impost en la modalitat d'estimació objectiva.

⁽¹⁾Art. 42 LIRPF.

Pel que fa a la prestació percebuda pel beneficiari de contractes d'assegurances de vida, la tributació en l'IRPF quan aquest subjecte és persona física resident depèn del tipus d'assegurança de què es tracti (individual o col·lectiva), i també de la garantia coberta en la pòlissa (defunció o supervivència) i la forma en què s'obtingui la prestació (en forma de capital o renda).

Vegeu també

Com ja hem advertit més amunt, aquí centrem l'atenció en les assegurances de vida individuals, en la condició que tenen d'instruments d'estalvi financer, i ajornem l'estudi de les assegurances de vida col·lectives al quart mòdul de l'assignatura, dedicat als instruments d'estalvi previsió.

Així, la garantia coberta per les assegurances de vida individuals, la defunció o la supervivència, determina a grans trets la tributació de la prestació rebuda pel beneficiari en l'IRPF o en l'ISD*²:

⁽²⁾Art. 25.3 LIRPF i art. 3.1.c LISD.

a) Si el beneficiari que rep la percepció de l'assegurança de vida en forma de capital o de renda és **la mateixa persona** que el prenedor, l'ingrés tributa en l'IRPF.

b) Si el beneficiari, en canvi, **no és la mateixa persona** que el prenedor, la quantitat rebuda per aquell tributa en l'ISD. Com a excepció d'això, si es tracta d'una percepció en forma de renda mitjançant un negoci *inter vivos*, en el moment de la constitució de la renda el beneficiari ha de tributar per l'ISD (normalment, en concepte de donació), però per la posterior percepció de la renda aquest subjecte ha de declarar els ingressos en l'IRPF. I també cal tenir

⁽³⁾Art. 39 RISD.

en compte que si les primes s'han pagat amb càrrec a la societat de guanys en un matrimoni, el cònjuge supervivent tributa el 50% en l'ISD i l'altre 50% en l'IRPF*³.

En tots els supòsits indicats en què el beneficiari ha de sotmetre a gravamen la prestació rebuda en l'IRPF, segons el criteri que acabem d'assenyalar, la renda obtinguda per aquesta persona física resident es qualifica com a rendiment del capital mobiliari, encara que el procediment de càlcul de la quantia d'aquesta renda varia segons els casos*⁴.

Si la prestació es percep en forma de capital, en primer lloc, el rendiment és determinat per la diferència entre el capital percebut i les primes satisfetes.

Si es tracta de primes abonades abans del 31 de desembre de 1994, a la prestació rebuda en forma de capital diferit després del 19 de gener de 2006 s'aplica un règim transitori aplicable a les assegurances de vida que generaven variacions patrimonials abans de l'1 de gener de 1999. En aquest sentit, a la part del rendiment net total, això és, la diferència entre el capital percebut i l'import de les primes satisfetes, diferenciant individualment cada prima, corresponent a primes satisfetes abans del 31 de desembre de 1994, i que s'hagi generat abans del 20 de gener de 2006, es redueix en un 14,28% per cada any, arrodonint per excés, que transcorri entre l'abonament de la prima i el 31 de desembre de 1994*⁵.

En aquests casos, per a calcular l'import que s'ha de reduir del rendiment net total per aplicació del règim transitori es procedeix de la manera següent:

1r. Es determina la part del rendiment net total que correspon a cadascuna de les primes satisfetes abans del 31 de desembre de 1994. Per a fer-ho, es multiplica el rendiment total pel coeficient de ponderació que resulti del quocient següent:

- En el numerador, el resultat de multiplicar la prima corresponent pel nombre d'anys transcorreguts des que va ser satisfeta fins al cobrament de la percepció.
- En el denominador, la suma dels productes resultants de multiplicar cada prima pel nombre d'anys transcorreguts des que va ser satisfeta fins al cobrament de la percepció.

2n. Per a cadascuna de les parts del rendiment net total que correspon a cadascuna de les primes satisfetes abans del 31 de desembre de 1994, es determina, alhora, la part de la prima que s'ha generat abans del 20 de gener de 2006. Per

⁽⁴⁾Art. 25.3 LIRPF.

Observació

Es disposa expressament que, en el supòsit de disposició parcial de la prestació, per a calcular el rendiment de capital mobiliari es considera que la quantitat recuperada correspon a les primes satisfetes en primer lloc, inclosa la corresponent rendibilitat que hi està associada (art. 17 RIRPF).

⁽⁵⁾DT 4a. LIRPF.

a determinar-la, es multiplica la quantia resultant del que s'ha previst en el nombre anterior per a cada prima satisfeta abans del 31 de desembre de 1994 pel coeficient de ponderació que resulti del quocient següent:

- En el numerador, el temps transcorregut entre el pagament de la prima i el 20 de gener de 2006.
- En el denominador, el temps transcorregut entre el pagament de la prima i la data de cobrament de la prestació.

3r. Es determina l'import que s'ha de reduir del rendiment net total. A aquest efecte, cadascuna de les parts del rendiment net calculades d'acord amb el que disposa el número 2 anterior es redueixen en un 14,28% per cada any transcorregut entre el pagament de la corresponent prima i el 31 de desembre de 1994.

Exemple

La Carme va contractar una assegurança de vida l'1 de gener de 1990. Les primes satisfetes durant la durada del contracte van ascendir a 50.000 euros i l'assegurança es va rescatar el 15 d'abril de 2012, en forma de capital, per un valor de 70.000 euros.

En rescatar l'assegurança en forma de capital, el rendiment del capital mobiliari es calcula restant el valor de les prestacions (70.000 euros) i la suma de les primes pagades (50.000 euros), això és, 20.000 euros.

Com que el contracte d'assegurança s'ha subscrit abans del 31 de desembre de 1994, s'aplica el règim transitori de la DT 4a. LIRPF. Això implica que cal determinar la part del rendiment corresponent a les primes satisfetes abans del 31 de desembre de 1994 que s'ha generat abans del 20 de gener de 2006, i és el rendiment que gaudeix de reducció. A aquest efecte, és necessari calcular el coeficient de ponderació.

- Entre el 20 de gener de 2006 i l'1 de gener de 1990 han passat 16 anys i 19 dies. El nombre total de dies serà: (16 anys × 365 dies) + 19 dies = 5.859 dies. Aquesta és la xifra que figura en el numerador per a calcular el coeficient.
- Entre el 15 d'abril de 2012 i l'1 de gener de 1990 han transcorregut 22 anys, 3 mesos i 14 dies. El nombre total de dies serà: (22 anys × 365 dies) + (31 dies de gener + 28 dies de febrer + 31 dies de març) + 14 dies = 8.030 + 90 + 14 = 8.134 dies. Aquesta és la xifra que figura en el denominador per a calcular el coeficient.
- Així, doncs, el coeficient de ponderació és: $(5.859 / 8.134) \times 100 = 72,03\%$.

Del total del rendiment generat (20.000 euros), un 72,03% d'aquesta xifra gaudeix de la reducció prevista en el règim transitori: $20.000 \times 72,03\% = 14.406$ euros.

La reducció és del 14,28% per cada any que hagi transcorregut entre l'abonament de la prima l'1 de gener de 1990 i el 31 de desembre de 1994. Entre aquestes dues dates han transcorregut 5 anys. Per tant, el coeficient de reducció serà: $14,28\% \text{ per cada any} \times 5 \text{ anys} = 71,40\%$.

En definitiva, la reducció ascendeix a la xifra següent: $14.406 \times 71,40\% = 10.285,88$ euros. I el rendiment a integrar a la base imposable de l'estalvi de l'IRPF serà: $20.000 \text{ euros} - 10.285,88 \text{ euros} = 9.714,12$ euros.

A més de la reducció del rendiment del capital mobiliari per aplicació del règim transitori a què acabem de fer referència, els beneficiaris d'assegurances de vida que obtinguin les prestacions en forma de capital han de considerar l'existència d'un mecanisme de compensació, que actua no com a reducció del rendiment que s'ha d'integrar en la base imposable, sinó com a deducció en la quota líquida de l'impost, i que beneficia aquells que hagin percebut

⁽⁶⁾DT 13a. LIRPF.

un capital diferit (no en forma de renda), derivat d'una assegurança de vida o invalidesa contractada abans del 20 de gener de 2006 i que hagin tingut dret a les reduccions del 40% o del 75%, segons l'antiguitat de les primes, previstes en l'anterior Llei de renda, tal com expliquem amb més detall en referir-nos a la quota de l'impost en aquest mateix apartat*⁶.

En segon lloc, quan la percepció de l'assegurança no sigui en pagament únic en forma de capital, sinó en pagaments periòdics en forma de renda, l'import que s'ha d'incloure com a rendiment del capital mobiliari no el determina l'import de tota la pensió anual percebuda, sinó només una part d'aquesta pensió, ja que l'altra part es considera amortització o restitució del capital aportat.

Per a determinar l'import que es considera rendiment de capital mobiliari en aquests casos la normativa de l'IRPF determina procediments de càlcul diferents segons el caràcter immediat o diferit del cobrament de les rendes, això és, segons si es perceben les rendes en el mateix moment de les aportacions en forma de primes o en dates posteriors, ja que en aquest segon cas s'origina una rendibilitat acumulada fins a la constitució de la renda. A més, la LIRPF exigeix distingir en cadascun dels dos casos anteriors si la renda és vitalícia, fins a la mort del beneficiari, o temporal, durant uns anys determinats*⁷.

⁽⁷⁾Art. 25.3 LIRPF i art. 18 RIRPF.

a) Rendes vitalícies diferides. El beneficiari de l'assegurança de vida que rep rendes vitalícies diferides ha d'incloure en la declaració de renda com a rendiment del capital mobiliari el resultat d'aplicar a cada anualitat percebuda uns percentatges, que romanen constants durant tota la vigència de la renda, segons la seva edat en el moment en què es va constituir: 40%, si té menys de quaranta anys; 35%, si en té entre quaranta i quaranta-nou; 28%, si en té entre cinquanta i cinquanta-nou; 24%, si en té entre seixanta i seixanta-cinc; 20%, si en té entre seixanta-sis i seixanta-nou; i 8%, si en té setanta o més.

Una vegada determinat així el rendiment de capital mobiliari, aquest s'ha d'incrementar amb la rendibilitat generada fins al moment de la constitució de la renda, que és determinada per la diferència entre el valor actual financer i actuarial de la renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes. Aquesta rendibilitat es reparteix linealment durant els deu primers anys de cobrament de la renda.

b) Rendes vitalícies immediates. L'import anual del rendiment de capital mobiliari es determina en aquest cas aplicant el percentatge que correspongui dels assenyalats en el supòsit anterior sobre cadascuna de les anualitats percebudes pel rendista, segons l'edat en el moment de constitució de la renda, i sense que hi hagi cap rendibilitat addicional.

c) Rendes temporals diferides. El rendiment de capital mobiliari és determinat aquí per l'aplicació sobre cada anualitat d'uns percentatges segons la durada de la renda: 12%, si el termini és inferior o igual a cinc anys; 16%, si el termini és superior a cinc anys i inferior o igual a deu anys; 20%, si el termini és superior a deu anys i inferior o igual a quinze anys; i 25%, si el termini és superior a quinze anys.

En aquest supòsit, també, el rendiment resultant s'ha d'incrementar amb la rendibilitat generada fins al moment de la constitució de la renda, que és determinada per la diferència entre el valor actual financer i actuarial de la renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes. Aquesta rendibilitat es reparteix linealment entre els anys de durada de la renda, fins al màxim de deu anys.

Exemple

L'Alfred és beneficiari d'una assegurança de vida. En compliment dels pactes de l'assegurança es constitueix una renda temporal diferida de 10.000 euros anuals, amb una durada de la renda d'11 anys, que aquest subjecte comença a percebre als tres anys de la seva contractació. La rendibilitat generada entre la data de constitució del contracte i la data en què es comença a cobrar la renda ascendeix a 1.500 euros. Quina quantitat haurà d'incloure l'Alfred a la seva declaració de renda durant els 11 anys que percebi aquest rendiment?

En tractar-se d'una renda temporal diferida, el rendiment del capital mobiliari que ha d'integrar l'Alfred a la base imposable de l'estalvi en el seu IRPF es calcula aplicant sobre l'anualitat percebuda el coeficient corresponent en funció de la durada de la percepció de les rendes i afegint la rendibilitat generada des de la constitució de la renda fins que comença la seva percepció pel beneficiari.

Com que la renda temporal és d'11 anys, el rendiment a imputar es calcula aplicant el percentatge del 20% sobre la quantitat anual rebuda, segons l'article 25.3.a.3 LIRPF. Pel que fa a la rendibilitat generada que cal afegir, l'article 18 RIRPF indica que aquesta es repartirà linealment entre els anys en què es percebi la renda temporal, amb un màxim de 10 anys.

Això implica que durant els 10 primers anys de percepció de la renda temporal, el rendiment del capital mobiliari que ha d'integrar l'Alfred a la seva declaració cada any és el següent: dels 10.000 euros anuals cobrats, aquest subjecte ha de declarar el 20%: 2.000 euros. A aquesta quantitat, l'Alfred ha d'afegir la rendibilitat de 1.500 euros repartida entre els 10 anys, és a dir, 150 euros cada any. Per tant, el rendiment serà: $2.000 + 150 = 2.150$ euros.

En l'onzè any, l'Alfred haurà de consignar únicament la quantitat de 2.000 euros, ja que en els deu anys anteriors ja ha distribuït la rendibilitat generada entre la data de constitució del contracte i la data en què es comença a cobrar.

d) Rendes temporals immediates. El rendiment de capital mobiliari per al beneficiari de l'assegurança de vida és determinat aquí per l'aplicació del percentatge fix que correspongui dels assenyalats en el punt anterior sobre cada anualitat percebuda pel rendista, segons la durada de la renda, sense que s'hi hagi d'afegir cap rendibilitat addicional.

En relació amb tot aquest conjunt de rendiments del capital mobiliari en concepte de rendes vitalícies i temporals, la LIRPF ha inclòs un règim transitori per a les quantitats que es percebin a partir de l'1 de gener de 2007 però que s'hagin constituït abans d'aquesta data*⁸.

⁽⁸⁾DT 5a. LIRPF.

A aquest efecte, es distingeixen dos grups de rendes:

- 1) Les rendes constituïdes abans del l'1 de gener de 1999. En aquest cas, el rendiment del capital mobiliari es calcula aplicant a la renda percebuda anualment a partir de l'1 de gener de 2007 els percentatges que hem indicat per a cada cas, segons l'edat del prenedor o segons la durada de la renda, segons si es tracta de rendes vitalícies o temporals, però no s'hi inclou en cap cas la rendibilitat diferida obtinguda amb aquesta renda, que ja va tributar com a guany patrimonial quan corresponia d'acord amb la derogada Llei 18/1991, de l'IRPF.
- 2) Les rendes constituïdes entre l'1 de gener de 1999 i el 31 de desembre de 2006. El càlcul del rendiment és igual que en el supòsit anterior, però aquí s'hi ha d'afegir la rendibilitat diferida obtinguda fins a la data de constitució de la renda.

A més d'aquests quatre supòsits generals (rendes vitalícies diferides, rendes vitalícies immediates, rendes temporals diferides i rendes temporals immediates), el legislador ha inclòs un supòsit especial que beneficia un tipus concret de renda derivada d'assegurances de vida: les prestacions per jubilació o invalidesa percebudes en forma de renda pels beneficiaris d'assegurances individuals de vida o invalidesa en què no hi hagi hagut cap tipus de mobilització de les provisions del contracte*⁹.

⁽⁹⁾Art. 25.3.a.4 LIRPF i art. 18 RIRPF.

Els beneficiaris d'aquest tipus d'assegurances de vida tan sols han d'integrar el rendiment del capital mobiliari en què consisteixi la prestació en forma de renda percebuda a partir del moment en què la quantia excedeixi les primes que hagin estat satisfetes en virtut del contracte o, en cas que la renda hagi estat adquirida per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït i *inter vivos*, quan excedeixin el valor actual actuarial de les rendes en el moment de constitució d'aquestes. Lògicament, com que ja s'ha exclòs la quantia de les primes pagades en virtut d'aquesta dilació temporal, en aquests casos quan comenci a integrar-se la renda en l'IRPF no s'apliquen els percentatges indicats en els paràgrafs anteriors segons l'edat del prenedor o segons la durada de la renda.

Aplicació d'aquest supòsit especial

Per a aplicar aquest supòsit especial cal que el contracte d'assegurança s'hagi concertat, almenys, amb dos anys d'antelació a la data de jubilació, i a més han de concórrer els requisits següents:

Les contingències per les quals es poden percebre les prestacions han de ser les previstes en l'article 8.6 del Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre, en els termes establerts per a aquests.

S'entén que s'ha produït algun tipus de mobilització de les provisions del contracte d'assegurança quan s'incompleixin les limitacions que, en relació amb l'exercici dels drets econòmics estableixen la disposició addicional primera del Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions, i la normativa de desplegament d'aquest text, respecte a les assegurances col·lectives que instrumentin compromisos per pensions de les empreses.

Hi ha una altra regla específica que s'inclou en la normativa de l'impost amb la finalitat de concretar el tractament fiscal que té en l'IRPF l'extinció de rendes temporals o vitalícies que no hagin estat adquirides mitjançant títol successori i que tinguin l'origen en l'exercici del dret de rescat*¹⁰.

⁽¹⁰⁾Art. 25.3.a.5 LIRPF.

En aquest cas, el rendiment de capital mobiliari és el resultat de sumar a l'import del rescat les rendes satisfetes fins a aquest moment, i de restar les primes satisfetes i les quanties que hagin tributat com a rendiments de capital mobiliari. Quan les rendes hagin estat adquirides per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït i *inter vivos*, es resta, addicionalment, la rendibilitat acumulada fins a la constitució de les rendes.

Exemple

La Sandra contracta una assegurança de vida amb les condicions següents:

- Primes a pagar: 10.000 euros
- Rendes vitalícies diferides a percebre anualment: 1.000 euros.
- En el moment de constitució de la renda, el capital acumulat de l'assegurança ascendeix a 12.000 euros i la Sandra té 65 anys.

Després d'haver cobrat dues anualitats de les rendes, la Sandra decideix rescotar l'assegurança per un total de 9.800 euros.

Quins són els rendiments del capital mobiliari que ha d'integrar la Sandra a la seva declaració d'IRPF en les dues primeres anualitats i en rescotar l'assegurança?

En tractar-se d'una renda vitalícia diferida, la Sandra haurà de calcular la renda a integrar el primer any de percepció de la renda:

- Rendiment a integrar: 1.000 euros × 24% (percentatge corresponent a contribuents de 65 anys, segons l'article 25.3.a.2 LIRPF) = 240 euros.
- Rendibilitat acumulada: 12.000 euros (capital acumulat) – 10.000 (primes pagades) = 2.000 euros. Pel que fa a la rendibilitat generada que cal afegir, l'article 18 RIRPF indica que aquesta es repartirà linealment durant els 10 primers anys de cobrament de la renda vitalícia. Per tant, la rendibilitat serà: 2.000 / 10 = 200 euros.
- Rendiment de capital immobiliari a integrar a la base imposable de l'estalvi: 240 + 200 = 440 euros.

En el segon any de percepció de la renda, la Sandra haurà d'integrar el rendiment següent:

- Rendiment a integrar: 1.000 euros × 20% (percentatge corresponent a contribuents de 66 anys, segons l'article 25.3.a.2 LIRPF) = 200 euros.
- Rendibilitat acumulada: 12.000 euros (capital acumulat) – 10.000 (primes pagades) = 2.000 euros. Pel que fa a la rendibilitat generada que cal afegir, l'article 18 RIRPF indica que aquesta es repartirà linealment durant els 10 primers anys de cobrament de la renda vitalícia. Per tant, la rendibilitat serà: 2.000 / 10 = 200 euros.
- Rendiment de capital immobiliari a integrar a la base imposable de l'estalvi: 200 + 200 = 400 euros.

En l'exercici en què la Sandra duu a terme el rescat de l'assegurança, aquest subjecte haurà d'integrar un altre rendiment, per la quantitat següent:

- Rescat: 9.800 euros.
- Rendes percebudes: 1.000 euros × 2 anys = 2.000 euros.
- Primes satisfetes: 10.000 euros.
- Quantitats que ha tributat els dos primers exercicis com a rendiment del capital mobiliari per la percepció de les rendes: 440 + 400 = 840 euros.

Segons l'article 25.3.a.5 LIRPF, en el cas d'extinció de les rendes temporals o vitalícies, que no hagin estat adquirides per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, quan l'extinció de la renda tingui el seu origen en l'exercici del dret de rescat, el rendiment del capital mobiliari serà el resultat de sumar a l'import del rescat les rendes satisfetes fins a aquest moment i de restar les primes satisfetes i les quanties que, d'acord amb els paràgrafs anteriors d'aquest apartat, hagin tributat com a rendiments del capital mobiliari.

Per tant, la renda generada pel rescat és: 9.800 euros + 2.000 euros – 10.000 euros – 840 euros = 960 euros.

Finalment, i com a conseqüència de la supressió dels avantatges fiscals que hi ha en l'anterior normativa de l'impost per a les prestacions en forma de capital (reducció del 40% o del 75%, segons l'antiguitat de la prima), i malgrat l'existència d'una compensació en la quota líquida per als contribuents que percebin aquest tipus de renda*¹¹, la LIRPF permet que, al venciment dels contractes que originàriament prevegin prestacions en forma de capital, aquest capital es pugui destinar a la constitució de rendes vitalícies o temporals, que tributaran llavors aplicant les regles de càlcul del rendiment que hem explicat per a aquestes rendes*¹².

⁽¹¹⁾DT 6a. LIRPF.

⁽¹²⁾Art. 25.3.a.6 LIRPF.

Els requisits per a poder optar per aquest canvi de tributació en l'IRPF no per percepció de capital, sinó per obtenció de rendes periòdiques, són dos:

- a) La possibilitat de conversió del capital en renda s'ha de recollir en el contracte d'assegurança, sia en la pòlissa original o mitjançant un suplement de pòlissa del contracte.
- b) No es pot posar a disposició del contribuent cap import que es derivi del contracte.

Per acabar, hem de fer referència a la tributació especial en l'IRPF d'una classe d'assegurança de vida específica, les anomenades *assegurances de multiinversió* *¹³.

⁽¹³⁾Art. 14.2.h LIRPF.

Les assegurances de multiinversió (*unit linked*) són assegurances de vida en què el prenedor assumeix el risc de la inversió, és a dir el risc financer, i l'asseguradora només assumeix el risc actuarial. Es tracta d'una assegurança de vida en què, juntament amb un capital d'escassa quantia per a un cas de defunció, els fons en què es materialitzen les provisions tècniques s'inverteixen

en nom i per compte de l'assegurador en participacions d'IIC i altres actius financers triats pel prenedor de l'assegurança, que és qui assumeix el risc de la inversió.

Doncs bé, en la tributació en l'IRPF de les prestacions obtingudes en aquest tipus d'assegurances de vida cal distingir un règim general i un règim especial.

El règim general de tributació en l'IRPF de les prestacions derivades d'assegurances individuals de vida, en els termes que hem desenvolupat en aquest apartat com a rendiments de capital mobiliari, només és aplicable a les assegurances de multiinversió que compleixin els requisits següents:

1) Que no s'atorgui al prenedor la facultat de modificar les inversions afectes a la pòlissa.

2) Que les provisions matemàtiques estiguin invertides en:

- Accions o participacions d'IIC, predeterminades en els contractes, sempre que es tracti d'IIC adaptades a la Llei d'IIC, o emparades per la Directiva 85/611/CEE del Consell, de 20 de desembre de 1985.
- Conjunts d'actius reflectits de manera separada en el balanç de l'entitat asseguradora, sempre que es compleixin determinats requisits.

Requisits

Aquests requisits són els següents:

La determinació dels actius integrants de cadascun dels diferents conjunts d'actius separats ha de correspondre, en qualsevol moment, a l'entitat asseguradora, que, a aquests efectes, gaudirà de plena llibertat per a triar els actius amb subjecció, només, a criteris generals predeterminats relatius al perfil de risc del conjunt d'actius o a altres circumstàncies objectives.

La inversió de les provisions s'ha de fer en els actius aptes per a la inversió de les provisions tècniques, recollits en l'article 50 del Reglament d'ordenació i supervisió de les assegurances privades, aprovat pel Reial decret 2486/1998, de 20 de novembre, amb excepció dels béns immobles i drets reals immobiliaris.

Les inversions de cada conjunt d'actius han de complir els límits de diversificació i dispersió establerts, amb caràcter general, per als contractes d'assegurança pel Text refós de la llei d'ordenació i supervisió de les assegurances privades, aprovat pel Reial decret legislatiu 6/2004, de 5 de març, el reglament d'aquesta llei, aprovat pel Reial decret 2486/1998, de 20 de novembre, i altres normes que es dictin per a desplegar-la.

No obstant això, s'entén que compleixen aquests requisits aquells conjunts d'actius que tractin de desenvolupar una política d'inversió caracteritzada pel fet de reproduir un determinat índex borsari o de renda fixa representatiu d'alguns dels mercats secundaris oficials de valors de la Unió Europea.

El prenedor tan sol té la facultat de triar, entre els diferents conjunts separats d'actius, en quins ha d'invertir l'entitat asseguradora la provisió matemàtica de l'assegurança, però en cap cas no pot intervenir en la determinació dels actius concrets en què, dins de cada conjunt separat, s'inverteixen aquestes provisions.

En cas de no complir aquests requisits, el beneficiari d'aquest tipus d'assegurances s'ha de sotmetre a un règim especial de tributació en l'IRPF, la normativa del qual preveu una imputació anual dels rendiments. En concret,

aquest subjecte ha d'imputar com a rendiment de capital mobiliari de cada període impositiu la diferència entre el valor liquidatiu dels actius afectes a la pòlissa al final i al començament del període impositiu, de manera que aquest import imputat minora el rendiment derivat de la percepció de quantitats procedents d'aquests contractes.

Arribats a aquest punt, una vegada conegut el rendiment del capital mobiliari que, en virtut de les prestacions rebudes per diferents contractes individuals de vida, és imputable al beneficiari quan és persona física resident, la integració de la renda en la base imposable no presenta gaires problemes, ja que en tots els casos les rendes s'integren en la base imposable de l'estalvi*¹⁴.

(¹⁴)Art. 44 a 49 LIRPF.

Aquest tipus de renda de l'estalvi es compensa, si escau, amb els rendiments positius o negatius que es qualifiquin també com a rendiments del capital mobiliari, sia per la cessió a tercers de capitals propis, per la participació en fons propis d'entitats, o pel cobrament de les prestacions d'assegurances de vida o invalidesa (que és el cas que ens ocupa). La compensació no es produeix, en canvi, amb l'altre component de la base imposable d'estalvi, els guanys i pèrdues patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials. Per això, si el saldo corresponent de la compensació entre tots els rendiments del capital immobiliari que s'integren en la base imposable de l'estalvi resulta negatiu s'ha de compensar amb saldos positius del mateix tipus de renda que s'obtinguin en els quatre exercicis següents*¹⁵.

(¹⁵)Art. 49 LIRPF.

Sobre la base imposable de l'estalvi en la qual s'integren, entre d'altres, els ingressos procedents d'assegurances individuals de vida, només es poden aplicar en concepte de reduccions els romanents no deduïbles de la base imposable general que deriven de les pensions compensatòries satisfetes per decisió judicial i les anualitats per aliments satisfetes per decisió judicial, excepte les fixades a favor dels fills del contribuent, i també les quotes d'afiliació i aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors, fins al límit màxim de 600 euros, sense que pugui resultar en cap cas negativa la base liquidable de l'estalvi. Alhora, si el mínim personal i familiar supera la base liquidable general, la base liquidable de l'estalvi es redueix en aquest excés o diferència*¹⁶.

(¹⁶)Art. 50.2 i 56.2 LIRPF.

Obtinguda d'aquesta manera la base liquidable de l'estalvi, la xifra resultant es grava a un tipus de gravamen proporcional. La tarifa estatal és del 9,5% per a una base liquidable de fins a 6.000 euros i del 10,5% per a la resta de base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, i es genera així la quota íntegra estatal. La mateixa base liquidable de l'estalvi també es grava per la tarifa auto-

(¹⁷)Art. 66 i 76 LIRPF.

nòmica, que és la mateixa que l'estatal, això és, el 9,5% fins a una base liquidable de 6.000 euros i el 10,5% des d'una base liquidable de 6.000,01 euros en endavant, que dóna com a resultat la quota íntegra autonòmica^{*17}.

En els períodes impositius dels anys 2012 i 2013 s'ha creat un nou tram, en què s'incrementen els tipus aplicables a la part estatal de la base imposable de l'estalvi en dos punts percentuals fins a 6.000 euros de base liquidable, en quatre punts percentuals entre 6.000,01 euros i 18.000 euros de base liquidable, i en sis punts percentuals a partir de 24.000,01 euros en endavant^{*18}. D'aquesta manera, si tenim en compte el tipus de gravamen agregat, podem afirmar que la base liquidable de l'estalvi es grava a tres tipus de gravamen diferents: 21% els primers 6.000 euros, 25% entre 6.000,01 euros i 24.000 euros, i 27% per a la part de la base liquidable que superi aquesta última xifra.

⁽¹⁸⁾DA 35a. LIRPF.

A partir d'aquest moment, la resta de la liquidació de l'impost ja no afecta específicament la renda de l'estalvi, ja que la quota íntegra estatal derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra estatal provinent de la base liquidable general, i la quota íntegra autonòmica derivada de la base liquidable de l'estalvi se suma a la quota íntegra autonòmica que s'obté de la base liquidable general. Per al càlcul de la quota líquida i de la quota diferencial de l'impost s'apliquen primer un conjunt de deduccions, diferenciades segons si s'aplica a la quota íntegra estatal o a la quota íntegra autonòmica, i a continuació, una vegada sumades les dues quotes líquides estatal i autonòmica resultants, s'apliquen la deducció per a evitar la doble imposició internacional, els pagaments a compte, la deducció per rendiments del treball, la deducció per maternitat i la deducció derivada de l'aplicació del règim de transparència fiscal i del règim dels drets d'imatge^{*19}.

⁽¹⁹⁾Art. 67 a 70 i 77 a 81 bis LIRPF.

Hem de subratllar que una deducció específica en la quota líquida de l'impost beneficia específicament els beneficiaris d'assegurances individuals de vida que rebin les prestacions en forma de capital^{*20}.

⁽²⁰⁾DT 13a. LIRPF.

La LIRPF remet a la Llei de pressupostos generals de l'Estat la determinació d'una compensació, en forma de bonificació en la quota líquida, per als contribuents que hagin percebut un capital diferit derivat d'una assegurança de vida o invalidesa contractada abans del 20 de gener de 2006, i que hagin tingut dret a les reduccions del 40% o 75% previstes en l'anterior Llei de l'impost segons l'antiguitat de les primes.

Aquesta compensació es vehicula com una deducció sobre la quota líquida total de l'impost, aplicable després de la deducció per a evitar la doble imposició internacional, i la quantia és la diferència positiva entre:

- la quantitat resultant d'aplicar el tipus de gravamen vigent (19% o 21%, que en els exercicis dels anys 2012 i 2013 s'incrementen al 21%, 25% i 27%) a l'import del rendiment net derivat de la prestació de l'assegurança, i
- l'import teòric de la quota íntegra que hagi resultat d'haver integrat aquest rendiment en la base liquidable general una vegada aplicats els percentatges de reducció (40% o 75%) a què s'hagi tingut dret.

Obtenció de l'import teòric de la quota íntegra

L'import teòric de la quota íntegra s'obté de la manera següent:

1) S'ha de calcular el rendiment net, segons el procediment següent:

- a) Cal determinar el rendiment total, per diferència entre el capital percebut i l'import de les primes satisfetes.
- b) Cal determinar la part del rendiment total que correspon a cada prima.
- c) A la part del rendiment net corresponent a les primes satisfetes fins al 19 de gener de 2006, i a les posteriors quan siguin primes ordinàries previstes en el contracte, s'hi aplica les reduccions previstes en l'anterior normativa de l'IRPE, és a dir:

Assegurances de vida

- Superior a dos anys i inferior o igual a cinc anys: 40%
- Superior a 5 anys: 75%

Assegurances d'invalidesa

- Grau de minusvalidesa igual o superior al 65%, o incapacitats judicialment: 75%
- Supòsits restants: 40%

En tots dos casos (assegurances de vida i assegurances d'invalidesa), la reducció del 75% s'aplica al rendiment total quan:

- el contracte d'assegurança tingui una antiguitat superior a vuit anys, i
- el període mitjà de permanència de les primeres hagi estat superior a quatre anys.

S'entén per *període mitjà de permanència* el resultat de calcular el sumatori de les primes multiplicades pel nombre d'anys d'antiguitat que tenen i dividir-lo entre la suma total de les primes satisfetes.

d) Cal aplicar finalment, si escau, el règim transitori previst per als contractes formalitzats abans del 31 de desembre de 1994.

A fi de simplificar al contribuïent l'aplicació de la norma, les entitats asseguradores són les que han de comunicar al contribuïent l'import dels rendiments nets, calculats de la manera assenyalada.

2) S'han de calcular les dues quotes següents:

- a) Quota resultant d'aplicar les escales de gravamen (general i autonòmica) de l'IRPF a la suma de la base liquidable general i el saldo positiu anterior.
- b) Quota resultant d'aplicar les escales de gravamen a la base liquidable general.

3) S'han de restar les dues quotes i, en cas de diferència positiva, aquest és l'import teòric de la quota íntegra.

Si l'import obtingut així és inferior al resultat d'aplicar el tipus proporcional aplicable a la base liquidable de l'estalvi a la suma del rendiment net obtingut (sense reducció del 40% o 75%), la diferència és la deducció que s'ha de practicar en la quota líquida de l'impost.

Exemple

La Teresa és beneficiària d'una assegurança de vida que va contractar l'any 2002. Les primes pagades per aquest subjecte van ascendir a 10.000 euros, i en el moment del venciment del contracte l'any 2012 va percebre 14.000 euros en forma de capital. El tipus marginal aplicable a la base liquidable de l'IRPF de la Teresa és del 43%. Té dret aquest subjecte a practicar la compensació en la quota prevista en la DT 13a. LIRPF?

En tractar-se d'una percepció en forma de capital, el rendiment del capital mobiliari procedent del cobrament de les prestacions de l'assegurança de vida ascendeix a 4.000 euros (14.000 – 10.000), tal com disposa l'article 25.3.a.1 LIRPF. Aquest rendiment del capital mobiliari s'integra a la base imposable de l'estalvi de la Teresa, i tributa a un tipus del 19% (art. 66.1 i 76 LIRPF), essent la quota íntegra: $4.000 \times 19\% = 760$ euros.

D'acord amb la DT 13a. LIRPF, podran aplicar la compensació fiscal els contribuents que percebin un capital diferit derivat d'un contracte d'assegurança de vida o invalidesa generador de rendiments de capital mobiliari contractat amb anterioritat a 20 de gener de 2006, en el cas que l'aplicació del règim fiscal establert l'actual LIRPF per a aquests rendiments li resulti menys favorable que el regulat en l'anterior text legal que regulava l'impost. A aquests efectes, es tindran en compte només les primes satisfetes fins al 19 de gener de 2006, així com les primes ordinàries previstes en la pòlissa original del contracte satisfetes amb posterioritat a aquesta data.

D'acord amb l'anterior normativa de l'IRPF, per haver transcorregut més de cinc anys entre la data de subscripció i la de rescat de l'assegurança, el rendiment es reduïa en un 75%: $4.000 \times 75\% = 3.000$ euros. Així, doncs, el rendiment subjecte a gravamen ascendiria en aquest supòsit a 1.000 euros (4.000 – 3.000). Aquest rendiment s'integrava a la base imposable general, i aplicant el tipus marginal del 43% que s'indica en l'enunciat, la quota íntegra seria de 430 euros ($1.000 \times 43\%$).

Així, doncs, la Teresa podrà aplicar en la seva quota íntegra la compensació fiscal disposada en la DT 13a. LIRPF, en resultar la quota íntegra resultant de l'actual LIRPF superior a la qual resultaria aplicant l'anterior normativa. En concret, aquesta compensació serà la diferència entre les dues xifres: $760 - 430 = 330$ euros.

Finalment, els rendiments del capital mobiliari en forma de prestacions d'assegurances individuals de vida estan sotmesos a retenció. El percentatge de retenció i ingrés a compte és en general del 19%, encara que durant els exercicis 2012 i 2013 aquest percentatge s'eleva al 21%^{*21}.

1.2.2. Altres impostos

En relació amb l'IS, cal tenir en compte que les persones jurídiques no poden fer aportacions a assegurances individuals de vida, però per a aquestes entitats les primes d'assegurances que paguin als treballadors són despeses deduïbles en l'impost.

⁽²¹⁾Art. 90.1 i DA 35a. LIRPF.

Observació

Aquest percentatge de retenció es redueix a la meitat quan es tracti de rendiments que tinguin dret a la deducció en la quota prevista en l'article 68.4 de la LIRF, procedents de societats que operin efectivament i materialment a Ceuta o Melilla i amb domicili i objecte social exclusiu en aquestes ciutats (art. 101.4 LIRPF).

⁽²²⁾Art. 19.10 LIS.

Pel que fa als contractes d'assegurances de vida de multiinversió, sí que hi ha una regla expressa. Quan l'entitat sigui beneficiària o tingui reconegut el dret de rescat d'aquests contractes d'assegurança de vida en els quals, a més, assumeixi el risc d'inversió, ha d'integrar en tot cas en la base imposable la diferència entre el valor liquidatiu dels actius afectes a la pòlissa al final i al

començament de cada període impositiu. Quan es produeixi aquesta imputació, l'import de les rendes imputades minorarà el rendiment derivat de la percepció de quantitats dels contractes^{*22}.

En el cas dels no residents, la tributació de les prestacions per assegurances individuals de vida en l'IRNR, sempre que el prenedor coincideixi amb el beneficiari, la determina el país de residència fiscal de l'inversor. Quan no es produeixi aquesta coincidència, el no resident tributarà a Espanya per obligació real en l'ISD.

En l'IRNR, els residents en un país amb el qual Espanya té subscrit un conveni per a evitar la doble imposició tributen o no segons el que estableixi aquest conveni, i en cas de tributar per l'IRNR ho han de fer d'acord amb el que disposi aquest conveni també i, en tot allò que no reguli el conveni esmenat, la llei interna (LIRNR); en canvi, els residents fiscals en un país amb el qual Espanya no té subscrit un conveni per a evitar la doble imposició, tributen d'acord amb el que prescriu la LIRNR i, per tant, l'asseguradora ha de practicar les retencions corresponents.

Alhora, les persones físiques residents i no residents que siguin titulars d'assegurances individuals de vida a Espanya han de computar en l'IP el valor de rescat de l'assegurança en el moment de la meritació de l'impost (31 de desembre), valor que ha de comunicar la companyia d'assegurances. Pel que fa a les rendes vitalícies o temporals com a conseqüència d'una assegurança de vida, es valoren pel valor de capitalització que tenen el 31 de desembre, i s'apliquen les mateixes regles que per a la constitució de pensions s'estableixen en l'ITPAJD^{*23}.

Concretament, en el supòsit de rendes diferides, durant el període de pagament de primes, fins al moment de la constitució de la renda vitalícia, hi pot haver un dret de rescat a favor del prenedor que és el valor que cal considerar als efectes de l'IP. Una vegada constituïda la renda vitalícia, per a fer-ne la valoració es pren el valor de capitalització d'un dret de cobrament d'una renda vitalícia.

Com hem assenyalat més d'una vegada en aquest mòdul, en aquells casos en què el contractant o prenedor i beneficiari siguin persones diferents, les percepcions se sotmeten a l'ISD.

Les prestacions que percebi el beneficiari *mortis causa*, com passa amb el cas freqüent de defunció del prenedor, s'han d'acumular a la resta de les quantitats que integren la porció hereditària. Per a determinar la quantitat que s'ha

Retenció en l'IRNR per als no residents

El tipus de gravamen i el tipus de retenció en l'IRNR per als no residents que actuen a Espanya sense establiment permanent és del 24% (incrementat al 24,75% en els exercicis dels anys 2012 i 2013). Com que assumeix la retenció practicada per la companyia d'assegurances, el no resident ja paga l'IRNR i, en conseqüència, queda alliberat de tota obligació de declarar el rendiment que ha obtingut (art. 25 i 31 LIRNR).

⁽²³⁾ Art. 17 LIP.

⁽²⁴⁾ Art. 9 LISD.

d'imputar a la base imposable, si es tracta d'una percepció en forma de capital, s'ha d'imputar a la base imposable l'import cobrat. En els casos en què la percepció de l'assegurança sigui una renda, s'ha d'incloure en la base imposable el valor actual actuarial d'aquesta*²⁴.

Sobre la base imposable de l'impost, la normativa de l'ISD inclou una reducció del 100% fins a un límit de 9.195,49 euros, aplicable a les quantitats percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances sobre la vida, quan el seu parentiu amb el contractant mort sigui el de cònjuge, ascendent, descendent, adoptant o adoptat. Aquesta reducció, que és única per subjecte passiu, amb independència del nombre de contractes d'assegurances de vida de què sigui beneficiari, la pot modificar la llei autonòmica, que també pot crear noves reduccions addicionals*²⁵.

(25) Art. 20.2.b LISD.

Finalment, les prestacions que percebi el beneficiari per supervivència de l'assegurat o per defunció de l'assegurat que sigui persona diferent del contractant, tributen també en l'ISD, però com un negoci jurídic a títol gratuït i *inter vivos* equiparable a la donació. En aquest cas, no està prevista la reducció per les quantitats percebudes pels beneficiaris d'assegurances de vida.

Com és habitual, tanquem aquest capítol fent una referència breu a la imposició indirecta, per tornar a subratllar supòsits d'exempció, en aquest cas de les prestacions d'assegurances individuals de vida.

En l'IVA, es declaren exemptes les operacions d'assegurança, reassegurança i capitalització, i també els serveis de mediació, incloent-hi la captació de clients, per a formalitzar el contracte entre les parts que intervenen en la realització de les operacions anteriors, amb independència de la condició de l'empresari o professional que els presti*²⁶.

(26) Art. 20.u.16 LIVA.

Pel que fa a l'IPS, també n'estan exemptes les operacions relatives a assegurances sobre la vida a què es refereix la secció segona del títol III de la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de contracte d'assegurança*²⁷.

(27) Art. 12.cinc.b de la Llei 13/1996, de 30 de desembre.

2. Altres instruments d'estalvi financer

En aquesta segona part del mòdul analitzarem la tributació de les entitats de capital de risc, els derivats financers i el préstec de valors. Es tracta de tres operacions d'estalvi financer del mercat que presenten característiques específiques en relació amb la resta de categories d'operacions examinades en els dos primers mòduls (actius financers de renda fixa, operacions bancàries, actius financers de renda variable i participació en institucions d'inversió col·lectiva) i en la primera part d'aquest tercer mòdul (assegurances individuals de vida).

2.1. Entitats de capital de risc

Amb l'objectiu d'impulsar i reactivar projectes empresarials s'ha previst un règim especial per a les anomenades *entitats de capital de risc* *²⁸. Es preveu per a això l'existència d'aquest tipus d'entitats, amb formes jurídiques diferents, però amb una mateixa finalitat.

⁽²⁸⁾Llei 25/2005, de 24 de novembre, reguladora de les entitats de capital de risc i les seves societats gestores.

En aquests supòsits es produeix una doble inversió: primer, una inversió que fan les persones físiques i jurídiques al capital social o patrimoni d'aquestes entitats de capital de risc, per mitjà d'adquirir-hi accions o participacions; i després, una inversió que fa la mateixa entitat de capital de risc, que adquireix accions i participacions d'altres empreses, amb l'objectiu d'aconseguir una gestió més eficient, millorar-ne els resultats, i aconseguir finalment un preu de venda de les accions o participacions més alt i, en conseqüència, un benefici econòmic.

Les entitats de capital de risc són entitats financeres en què l'objecte principal és prendre participacions temporals al capital d'empreses no financeres i de naturalesa no immobiliària que, en el moment de la presa de participació, no cotitzin en el primer mercat de borses de valors o en qualsevol altre mercat regulat equivalent de la UE o de la resta de països membres de l'OCDE .

Per dur a terme el seu objecte social principal, les entitats de capital de risc poden facilitar préstecs participatius, i també altres formes de finançament. Alhora, per tirar endavant el seu objecte social principal, aquestes entitats poden fer, per elles mateixes o per societats gestores, activitats d'assessorament dirigides a les empreses que constitueixin l'objecte principal d'inversió de les entitats de capital de risc.

Inversions de capital de risc

Es consideren també inversions pròpies de l'objecte de l'activitat de capital de risc la inversió en valors emesos per empreses en què l'actiu estigui constituït en més d'un 50% per immobles, sempre que almenys els immobles que representin el 85% del valor comptable total dels immobles de l'entitat participada estiguin afectes, ininterrompudament durant el temps de tenença dels valors, a l'exercici d'una activitat econòmica.

Entitats de capital de risc: coeficient obligatori d'inversió

Les entitats de capital de risc estan sotmeses a un coeficient obligatori d'inversió, i han de mantenir, com a mínim, el 60% del seu actiu computable en accions o altres valors o instruments financers que puguin donar dret, directament o indirectament, a la subscripció

o adquisició d'aquelles i a participacions en el capital d'empreses que siguin objecte de la seva activitat. Dins d'aquest percentatge poden dedicar fins a trenta punts percentuals del total del seu actiu computable a préstecs participatius a empreses que siguin objecte de la seva activitat, tant si estan participades per l'entitat de capital de risc com si no, i fins a vint punts percentuals de tot el seu actiu computable en l'adquisició d'accions o participacions d'entitats de capital de risc.

Les entitats de capital de risc poden adoptar la forma jurídica de societats de capital de risc o de fons de capital de risc.

Les societats de capital de risc han de tenir la forma jurídica de societat anònima i disposar d'un capital mínim d'1.200.000 euros. El 50% d'aquest capital ha d'estar totalment desemborsat en la constitució i la resta en el termini de tres anys a partir d'aquest moment.

Els fons de capital de risc són patrimonis separats sense personalitat jurídica, pertanyents a una pluralitat d'inversors, que tenen el mateix objecte principal que les societats de capital de risc. Aquests fons han de tenir una capitalització mínima en el moment de constitució d'1.650.000 euros. La gestió, administració i representació d'aquests fons correspon a una societat gestora, que pot ser una societat gestora d'entitats capital de risc o una societat gestora d'IIC.

Moltes iniciatives d'inversió, però, s'articulen fora de tots aquests mecanismes formals de capital de risc. Aquest és el cas dels anomenats *àngels inversors* (*business angels*), que són inversors particulars que adquireixen participacions accionàries en petites i mitjanes empreses que constitueixen el que es coneix com a *capital de risc informal*.

Àngels inversors

Els àngels inversors són persones físiques amb un ampli coneixement de determinats sectors i amb capacitat d'inversió, que impulsen el desenvolupament de projectes empresarials amb alt potencial de creixement en les seves primeres etapes de vida, aportant capital i valor afegit a la gestió. Els imports invertits solen ser inferiors a la mitjana que dediquen les entitats de capital de risc en cada operació i la rendibilitat és generalment inferior a l'obtinguda per aquestes entitats. Hi ha xarxes d'àngels inversors, que actuen com a organitzacions privades que tenen per objecte acostar petites i mitges empreses a inversors informals i privats.

Pel que fa a la fiscalitat de les entitats de capital de risc, en l'IS hi ha un règim especial privilegiat per a afavorir la creació d'aquest tipus d'entitats. Alhora, es vol potenciar la fiscalitat dels accionistes o participants en aquest tipus d'entitats, i també es preveu per a això un conjunt de beneficis fiscals.

Les característiques principals del règim especial en l'IS a què estan sotmeses les entitats de capital de risc són les següents²⁹:

⁽²⁹⁾Art. 55 LIS.

1) Tributen en l'IS al tipus impositiu general del 30%.

2) Gaudeixen d'una exempció del 99% de les rendes que obtinguin en la transmissió de valors representatius de la participació en el capital o en fons propis de les empreses o entitats en què participin, quan es tracti d'inversions pròpies del seu objecte principal, sempre que la transmissió es produeixi a partir de l'inici del segon any de tinença computat des del moment d'adquisició o de l'exclusió a cotització i fins al quinzè, inclusivament. En determinats supòsits s'admet l'ampliació d'aquest termini fins al vintè any.

En el supòsit de transmissió de valors representatius de la participació en el capital o en els fons propis de les empreses en què l'actiu estigui constituït en més d'un 50% per immobles, l'aplicació de l'exempció queda condicionada, en primer lloc, al fet que, almenys, els immobles que representin el 85% del valor comptable total dels immobles de l'entitat participada estiguin afectes, ininterrompudament durant el temps de tinença dels valors, a l'exercici d'una activitat econòmica.

En segon lloc, en el cas que l'entitat participada accedeixi a cotització en un mercat de valors regulat per la Directiva 2004/39/CEE, l'aplicació de l'exempció queda condicionada al fet que l'entitat de capital de risc transmeti la seva participació al capital de l'empresa participada en un termini no superior a tres anys comptats des de la data d'admissió a cotització.

En tercer lloc, aquesta exempció no resulta aplicable quan la persona o entitat adquirent dels valors estigui vinculada amb l'entitat de capital de risc o amb els seus socis o partícips, entenent-se per *vinculació* la participació directa o indirecta en, almenys, el 25% del capital social o dels fons propis, o quan es tracti d'un resident en un país o territori qualificat per reglament com a paradís fiscal, tret que l'adquirent sigui alguna de les persones o entitats següents: la mateixa entitat participada; algun dels socis o administradors de l'entitat participada que no estigui, o hagi estat, vinculat en els termes de l'article 16 de la LIS amb l'entitat de capital de risc per causa diferent de la que deriva de la seva pròpia vinculació amb l'entitat participada; o una altra entitat de capital de risc. Quan els valors es transmetin a una altra entitat de capital de risc que hi està vinculada, aquesta se subroga en el valor i en la data d'adquisició de la transmissió a l'efecte del còmput dels terminis exigits per a l'aplicació de l'exempció.

I finalment, aquesta exempció no resulta aplicable a la renda generada per la transmissió dels valors que hagin estat adquirits, directament o indirectament, per l'entitat de capital de risc a una persona o entitat vinculada amb aquesta o amb els seus socis o partícips, sempre que abans de l'esmentada adquisició hi hagi vinculació entre els socis o partícips de l'entitat i l'empresa participada. S'entén per *vinculació* la participació directa o indirecta en, almenys, el 25% del capital social o dels fons propis.

3) Es poden aplicar la deducció per doble imposició interna de dividends sobre el 100% de la quota íntegra, disposada en l'article 30.2 de la LIS, o l'exempció per a evitar la doble imposició econòmica internacional, que recull l'article 21.1 de la LIS, relativa als dividends i participacions en beneficis obtinguts per l'entitat de capital de risc, amb independència del percentatge de participació que posseeixi i del temps de tinença de les accions o participacions.

El règim especial en l'IS de les entitats de capital de risc també s'estén a la fiscalitat dels accionistes o partícips, pels dividends i participacions en beneficis i la transmissió de les accions o participacions.

Aquest règim presenta les característiques següents:

1) Els accionistes o partícips persones físiques residents han d'integrar en la base imposable de l'estalvi de l'IRPF els dividends i participacions en beneficis, en concepte de rendiments del capital mobiliari, i també els guanys o pèrdues patrimonials derivats de la transmissió o reemborsament de les accions o participacions en les entitats de capital de risc.

2) Els accionistes o partícips persones jurídiques, residents o no residents amb establiment permanent a Espanya, han d'integrar en la base imposable de l'IS o de l'IRNR els dividends i participacions en beneficis, i també la renda derivada de la transmissió o reemborsament de les accions o participacions en les entitats de capital de risc. Aquests subjectes passius poden aplicar la deducció per evitar la doble imposició interna, prevista en l'article 30.2 de la LIS, íntegrament, i en l'article 30.5 de la LIS, amb independència del percentatge de participació i el temps de tinença de les accions o participacions.

3) No s'entenen obtinguts en territori espanyol i, per tant, no tributen en l'IRNR, els dividends o les plusvàlues per transmissió o reemborsament de les accions o participacions, quan el perceptor sigui una persona física o entitat contribuent de l'IRNR sense establiment permanent a Espanya, excepte quan la renda s'obtingui per mitjà d'un país o territori qualificat per reglament com a paradís fiscal.

En l'àmbit de la imposició patrimonial, la titularitat per persones físiques d'accions o participacions en entitats de capital de risc està subjecta a l'IP.

Si es compleixen determinades condicions, la titularitat dels títols de renda variable gaudeix, però, d'exempció en l'impost^{*30}.

⁽³⁰⁾Art. 4.8.2 LIP.

Condicions per a l'exempció a l'IP

N'estan exemptes la plena propietat, la nua propietat i el dret d'usdefruit vitalici sobre les participacions en entitats, amb cotització en mercats organitzats o sense cotització, sempre que concorrin les condicions següents:

1) Que l'entitat, sia societària o no, no tingui per activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari. S'entén que una entitat gestiona un patrimoni mobiliari o immobiliari i que, per tant, no dur a terme una activitat econòmica quan concorrin, durant més de noranta dies de l'exercici social, qualsevol de les condicions següents:

a) Que més de la meitat del seu actiu estigui constituït per valors.

b) Que més de la meitat del seu actiu no sigui afecte a activitats econòmiques.

2) Que la participació del subjecte passiu en el capital de l'entitat sigui almenys del 5% computat de manera individual, o del 20% juntament amb el cònjuge, ascendents, descendents o col·laterals de segon grau, tant si el parentiu té l'origen en la consanguinitat com en l'afinitat o en l'adopció.

3) Que el subjecte passiu exerceixi efectivament funcions de direcció en l'entitat, i percebi per això una remuneració que representi més del 50% de tots els rendiments empresarials, professionals i de treball personal.

Si no es compleixen els requisits exigits per a aplicar l'exempció, la titularitat de les accions i participacions tributa en l'IP.

A l'efecte de la quantificació en la base imposable d'aquest impost, la valoració dels actius de renda variable és la següent³¹:

⁽³¹⁾Art. 15 i 16 LIP.

a) Les accions i participacions en el capital social o fons propis de qualssevol entitats jurídiques negociades en mercats organitzats, excepte les corresponents a IIC, es computen segons el valor de negociació mitjana que tenen en el quart trimestre de cada any.

Observació

Quan es tracti de subscripció de noves accions no admeses encara a cotització oficial, emeses per entitats jurídiques que cotitzin en mercats organitzats, es pren com a valor d'aquestes accions el de l'última negociació dels títols antics dins del període de subscripció. I en els supòsits d'ampliacions de capital pendents de desemborsament, la valoració de les accions es fa d'acord amb les normes anteriors, com si estiguessin totalment desemborsades, incloent-hi la part pendent de desemborsament com a deute del subjecte passiu.

b) Les accions i participacions no admeses a negociació en borsa es valoren pel valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat, sempre que aquest, sia de manera obligatòria o voluntària, hagi estat sotmès a revisió i verificació i l'informe d'auditoria hagi resultat favorable.

Observació

En cas que el balanç no hagi estat auditat o l'informe d'auditoria no hagi resultat favorable, la valoració es fa pel valor més alt dels tres següents: el valor nominal, el valor teòric resultant de l'últim balanç aprovat o el que resulti de capitalitzar al tipus del 20% la mitjana dels beneficis dels tres exercicis socials tancats abans de la data de la meritació de l'impost. A aquest últim efecte, es computen com a beneficis els dividendes distribuïts i les assignacions a reserves, excloses les de regularització o d'actualització de balanços.

Aquesta mateixa valoració de l'IP és normalment la que tenen en compte els contribuents de l'ISD que adquireixin gratuïtament valors de renda variable, sia per adquisició per *mortis causa* (successió) o per adquisició *inter vivos* (donació), ja que la normativa d'aquest impost només fa referència com a norma de valoració al valor real dels béns i drets^{*32}.

⁽³²⁾Art. 9 LISD.

Cal recordar que els cònjuges, descendents o adoptats de la persona morta poden gaudir d'una reducció del 95% en la base imposable d'una adquisició *mortis causa* quan inclogui el valor d'un negoci professional, d'una empresa individual o de participacions d'entitats a les quals sigui aplicable l'exempció regulada en l'apartat 8 de l'article 4 de la LIP. Aquesta reducció en la base imposable la pot modificar la normativa pròpia de cada comunitat autònoma.

Finalment, si examinem la tributació de les accions o participacions en entitats de capital de risc en la imposició indirecta podem veure que l'opció del legislador ha estat en general la d'exonerar de gravamen la transmissió onerosa d'aquests títols.

En l'ITPAJD, la transmissió d'accions o participacions està subjecta i exempta del pagament de l'impost^{*33}, encara que com a excepció estan subjectes a la modalitat de transmissions patrimonials oneroses les transmissions d'accions o participacions en alguns casos^{*34}.

⁽³³⁾Art. 45.I.B.9è. LITPAJD.

⁽³⁴⁾Art. 108 de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

Els casos subjectes a l'ITPAJD són els següents:

a) Quan els valors o participacions transmesos o adquirits representin parts alíquotes del capital social o patrimoni de societats, fons, associacions i altres entitats l'actiu de les quals estigui constituït almenys en un 50% per immobles situats en territori espanyol, o en l'actiu de les quals s'incloguin valors que li permetin exercir el control en una altra entitat en què que l'actiu estigui integrat almenys en un 50% per immobles radicats a Espanya, sempre que, com a resultat d'aquesta transmissió o adquisició, l'adquirent obtingui una posició que li permeti exercir el control sobre aquestes entitats o, una vegada obtingut aquest control, hi augmenti la quota de participació.

b) Quan els valors transmesos hagin estat rebuts per les aportacions de béns immobles fetes en ocasió de la constitució o ampliació de societats, o l'ampliació de la seva capital social, sempre que entre la data d'aportació i la de transmissió no hagi transcorregut un termini de tres anys.

Observació

L'existència d'aquestes dues excepcions s'explica per la voluntat d'evitar que s'utilitzi la transmissió d'accions o participacions exemptes de l'impost per a transmetre béns immobles, quan la transmissió d'aquests béns no gaudeix d'exempció.

Per la seva banda, en l'IVA, les operacions financeres en general també gaudeixen d'exempció.

⁽³⁵⁾Art. 20.u.18è. LIVA.

Pel que fa a les accions o participacions en entitats de capital de risc, l'exempció inclou les operacions següents^{*35}:

a) Els serveis i operacions, exceptuats el dipòsit i la gestió, relatius a accions, participacions en societats, obligacions i altres valors, amb excepció dels representatius de mercaderies i aquells la possessió dels quals assegurí de fet o de dret la propietat, l'ús o el gaudi exclusiu de la totalitat o una part d'un bé immoble, sense que tinguin aquesta naturalesa les accions o les participacions en societats.

b) La transmissió dels valors a què es refereix la lletra *a* anterior i els serveis que hi estan relacionats, fins i tot a causa de l'emissió o amortització d'aquests valors i serveis, amb les mateixes excepcions.

c) Els serveis de gestió fets en les entitats de capital de risc per societats gestores autoritzades i registrades en els corresponents registres especials administratius, incloent-hi tant els serveis prestats per societats gestores d'entitats de capital de risc com els fets a aquestes entitats per societats gestores d'institucions d'inversió col·lectiva.

No obstant això, quan es tracti de la transmissió d'accions o participacions que formen part del patrimoni empresarial, aquesta operació exempta d'IVA, segons el que acabem d'indicar, hi està subjecta i no eximeix en l'ITPAJD en determinats casos, en concret quan es tracti de societats en què l'actiu estigui integrat bàsicament per béns immobles^{*36}.

⁽³⁶⁾Art. 108 de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

2.2. Derivats financers

Els productes derivats són instruments financers el valor dels quals deriva de l'evolució dels preus d'altres actius, anomenats *actius subjacents*, i que es liquiden per la diferència entre el preu de mercat d'aquest actiu subjacent en un moment determinat i el preu pactat al començament. Els actius subjacents

⁽³⁷⁾Reial decret 1282/2010, de 15 d'octubre, pel qual es regulen els mercats secundaris oficials de futurs, opcions i altres instruments financers derivats, que desplega l'article 59 de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

utilitzats poden ser molt variats: accions, cistelles d'accions, valors de renda fixa, divises, tipus d'interès, índexs borsaris, matèries primeres, o la inflació o els riscos de crèdit³⁷.

Alguns derivats financers s'anomenen *organitzats*, perquè són objecte de negociació, registre, liquidació i compensació per mitjà de mercats organitzats, que disposen de cambres de compensació i ofereixen als usuaris la garantia de la bona fi de l'operació. En aquest camp destaquen els contractes de futurs i opcions.

Un futur és un contracte de compra d'una quantitat concreta d'actius subjacents en una data futura predeterminada, a un preu convingut per endavant. L'import nominal, l'actiu subjacent i la data de venciment estan predeterminats i l'inversor no els pot modificar, però el contracte es pot comprar o vendre en qualsevol moment de la sessió de negociació, sense haver d'esperar la data de venciment. Cada dia, el MEFF calcula els beneficis o pèrdues per a la posició del client, que resulten de comparar el preu en el dia del contracte comprat i el preu futur al qual es va fer la compra, i abona o carrega aquestes quantitats en el compte d'aquest client.

En canvi, una opció és un contracte que comporta el dret a comprar (o vendre) una determinada quantia de l'actiu subjacent en un termini estipulat a un preu convingut per endavant. El preu de l'opció és el que el comprador paga per obtenir aquest dret i s'anomena *prima*. Arribada la data de venciment, el comprador exerceix o no el dret d'opció segons la diferència que hi ha entre el preu fixat per a l'operació i el preu que en aquest moment tingui el subjacent en el mercat.

Uns altres derivats financers són els productes de mercat no organitzat (*over-the-counter market*), perquè es negocien, liquiden i compensen per mitjà d'aquests mercats, on les parts contractants assumeixen el corresponent risc de contrapartida. La tipologia d'aquests productes és extraordinàriament variada i heterogènia.

Productes no negociats en mercats organitzats més freqüents

Els productes no negociats en mercats organitzats més freqüents són els següents:

- a) **Contractes a termini (*forwards*)**. Les parts acorden vendre o comprar en una data futura un actiu subjacent a un preu predeterminat. La liquidació del contracte i l'obtenció del benefici o pèrdua s'origina pel lliurament del subjacent.
- b) **Permutes financeres (*swaps*)**. Són contractes de permuta en què les dues parts acorden intercanviar-se fluxos financers en una data determinada, segons uns tipus de canvi o interès predeterminats, o d'un divisa, o d'una combinació de tots dos.
- c) **Warrants**. Són productes negociables que incorporen el dret a comprar o vendre un actiu subjacent a un preu d'exercici determinat. El qui adquireix un *warrant* té el dret però no l'obligació de comprar o vendre el subjacent en la data de venciment. Que exerceixi

El Mercat Espanyol de Futurs Financers

El Mercat Espanyol de Futurs Financers (MEFF) és un mercat secundari oficial regulat per les lleis espanyoles i integrat en Borses i Mercats Espanyols, l'operador dels mercats de valors espanyols. El MEFF està sota la supervisió de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) i ofereix serveis per a la negociació i actua com a cambra de contrapartida central de futurs i opcions sobre l'Íbex 35, sobre accions i sobre el bo nacional espanyol (Resolució de 21 de desembre de 2010, de la Comissió Nacional del Mercat de Valors, per la qual es publica el Reglament del mercat secundari oficial de futurs i opcions).

o no aquest dret depèn de quin sigui en aquell moment el preu del subjacent (preu de liquidació) en relació amb el preu d'exercici.

d) Contractes per diferències. Són contractes en què un inversor i una entitat financera acorden intercanviar-se la diferència entre el preu de compra i el preu de venda d'un determinat actiu subjacent.

e) Dipòsits estructurats. Són contractes que ofereixen una rendibilitat fixa garantida i a més, si quan finalitza el contracte la cotització dels valors de referència iguala o supera un determinat percentatge de la cotització que tenia al començament del contracte, el titular recupera el 100% del capital invertit. En cas que la cotització de l'acció de referència al final del contracte no arribi al percentatge determinat, en lloc del capital invertit, el titular rebrà el nombre d'accions que hauria pogut comprar a l'inici de la inversió si les accions cotitzessin al valor de cotització en la data de constitució del dipòsit.

f) Caps, floors i collars. Un *cap* és un contracte que consisteix en un acord entre dues parts mitjançant el qual un prestatari s'assegura el tipus màxim que s'aplicarà a un préstec a canvi del pagament d'una prima. La contrapart d'un *cap* és una entitat bancària que rep una prima pel fet de garantir al comprador que la càrrega financera derivada dels interessos no excedirà el límit màxim recollit en el contracte. Un *floor* assegura al comprador la rendibilitat mínima d'un dipòsit a canvi d'una prima. Aquí, també, l'altra part rep una prima pel fet de garantir que la càrrega financera derivada dels interessos no traspasarà el límit mínim fixat en el contracte. Finalment, un *collar* és una combinació d'un *cap* i un *floor*, de manera que estableix els límits superior i inferior enfront del risc de variació en el tipus d'interès.

En general, en l'IRPF, les rendes generades pels productes derivats es consideren per a les persones físiques residents a Espanya rendiments d'activitats econòmiques, o bé guanys i pèrdues patrimonials, segons la finalitat de l'operació³⁸.

⁽³⁸⁾Art. 37.1.m LIRPF.

Quan amb els instruments derivats una persona física vulgui cobrir un risc sobre un element afecte a l'activitat empresarial, això és, quan l'operació tingui una finalitat de cobertura de partides actives o passives, les rendes obtingudes tenen generalment la consideració de rendiments d'activitats econòmiques i s'integren en la base imposable general de l'IRPF, d'acord amb el principi d'imputació temporal de meritació, tret que el contribuent hagi optat pel criteri de cobraments i pagaments. Les comissions abonades en aquest tipus d'operacions per la intermediació financera i servei de liquidació tenen la consideració de despesa deduïble.

Quan l'operació amb derivats sigui especulativa i no tingui la finalitat de cobrir riscos d'una activitat econòmica duta a terme pel contribuent, les rendes positives o negatives obtingudes tenen la consideració de guany o pèrdua patrimonial. Aquests guanys o pèrdues de patrimoni obtinguts per les persones físiques s'integren en la base imposable de l'estalvi de l'impost i s'han d'imputar al període impositiu en què té lloc l'alteració en la composició del patrimoni. En aquest cas, les comissions per la intermediació i servei de liquidació computen com a major valor d'adquisició en el moment de calcular el guany o pèrdua patrimonial, i la norma de l'IRPF que impedeix la integració de les pèrdues patrimonials quan hi hagi recompra dels títols en dos mesos no resulta aplicable a les operacions fetes en els mercats de futurs i opcions.

Exemple

La Mercè compra 1.000 contractes de futurs sobre accions d'una societat per un preu de 30 euros cadascun. Al venciment del contracte, el valor de cada acció és de 23 euros. El contracte es liquida per diferències i les despeses de l'operació han ascendit a 300 euros. Quina incidència tenen aquestes operacions en l'IRPF de la Mercè?

En tractar-se d'un contracte que es liquida per diferències, la Mercè haurà d'integrar a la base imposable de l'estalvi del seu IRPF la diferència entre el valor de transmissió i el valor d'adquisició, en concepte de guany o pèrdua patrimonial:

- Valor de transmissió: $1.000 \times 23 = 23.000$ euros.
- Valor d'adquisició: $1.000 \times 30 = 30.000$ euros. A aquest valor caldrà sumar les despeses de l'operació a càrrec de la Mercedes: 300 euros. Per tant, el valor d'adquisició serà: $30.000 + 300 = 30.300$ euros.

En definitiva, la Mercè haurà obtingut una pèrdua patrimonial derivada de la transmissió d'elements patrimonials a integrar a la base imposable de l'estalvi per la diferència entre les dues quantitats: $23.000 - 30.300 = -7.300$ euros.

Pel que fa a la tributació dels derivats financers en l'IS, la normativa de l'impost no preveu regles especials, de manera que no es produeixen ajustos respecte de la comptabilització dels ingressos generats a l'efecte de calcular la base imposable de l'impost.

En canvi, la fiscalitat dels derivats financers en l'IRNR presenta més problemes. En cas que el no resident tributi per aquest impost sense establiment permanent, és difícil saber la situació del contribuent a l'efecte de determinar el caràcter especulatiu o de cobertura d'elements patrimonials afectats a activitats econòmiques dels productes, de manera que, excepte prova en contra, el contribuent ha d'integrar la renda com a guany o pèrdua patrimonial i no com a rendiments d'activitats econòmiques.

En l'IRNR, els residents en un país amb el qual Espanya té subscrit un conveni per a evitar la doble imposició tributen o no segons el que estableixi el conveni, i en cas de tributar per l'IRNR ho han de fer d'acord amb el que disposi aquest conveni; en canvi, els residents fiscals en un país amb el qual Espanya no té subscrit un conveni per a evitar la doble imposició, tributen d'acord amb el que prescriu la LIRNR i, per tant, l'asseguradora ha de practicar les retencions corresponents.

Tipus de gravamen i tipus de retenció

El tipus de gravamen i el tipus de retenció és del 19% (incrementat al 21% en els exercicis dels anys 2012 i 2013). Com que assumeix la retenció practicada per la companyia d'assegurances, el no resident ja paga l'IRNR i, en conseqüència, queda alliberat de tota obligació de declarar el rendiment que ha obtingut (art. 25 i 31 LIRNR).

Pel que fa a la imposició patrimonial, en l'IP, la normativa només indica que les opcions de compra i venda han de ser valorades d'acord amb les regles que estableix l'ITPAJD. La LITPAJD estableix que es valoren les promeses i opcions pel preu convingut o, quan no s'ha fixat el preu o és inferior, el 5% de la ba-

⁽³⁹⁾Art. 14.2 LITPAJD.

se dels contractes principals^{*39}. Aquesta norma de valoració la poden utilitzar també els contribuents que rebin a títol gratuït els derivats financers per successió o donació en l'ISD.

Les operacions en relació amb els derivats financers, en fi, estan exemptes de l'IVA^{*40}.

⁽⁴⁰⁾Art. 20.u.18 LIVA.

2.3. Préstec de valors

El préstec de valors és un contracte pel qual un prestador transfereix temporalment uns títols a un prestatari. La titularitat plena sobre els valors correspon a partir d'aquest moment al prestatari, que té l'obligació de retornar títols equivalents en el moment en què ho sol·liciti el prestador o al venciment acordat. Durant el període de préstec, el prestador rep del prestatari uns actius, acceptats com a garantia d'aquesta operació. Alhora, el prestador gaudeix de titularitat plena sobre els actius que rep del prestatari com a garantia de l'operació, i la seva obligació consisteix a retornar l'equivalent a aquesta garantia, que s'anomena *col·lateral* i que pot ser en efectiu o en altres valors o actius, i representa com a mínim el 100% del valor efectiu dels títols prestats, més un percentatge de marge. Així es garanteix al prestador que, en cas que les accions no li siguin retornades pel prestatari, pugui recobrar els seus títols comprant-los en el mercat.

El prestador manté els drets econòmics dels valors prestats i, per tant, el risc d'inversió, de manera que el prestatari ha de compensar el prestador per tots els dividendes o ingressos pels valors prestats. Això vol dir que en l'acord s'ha d'haver establert l'obligació contractual que el prestatari, que és el titular dels actius, ha de fer uns pagaments equivalents als interessos al prestador. El prestador, però, renuncia a la resta dels drets que té com a propietari, com ara el dret polític de vot.

A més, aquestes operacions estan subjectes al cobrament d'una comissió de lloguer pel prestador i és important destacar que en qualsevol moment es permet al prestatari vendre o prestar els valors prestats.

L'interès que té per al prestatari la realització d'aquest contracte deriva de la confiança que els títols d'una empresa, per exemple, estan sobrevalorats, i que es poden vendre en el mercat i recomprar-los després a un preu més baix, per retornar-los al prestador. Per al prestatari hi ha benefici si la diferència de preus entre els valors quan va vendre i quan va comprar és més gran que la comissió que ha de pagar al prestador pel préstec de valors. L'interès per al prestador està en la comissió pagada pel prestatari pel préstec, ja que aquest contracte no el priva de totes les rendes que es deriven de la titularitat dels títols, com els dividendes.

Observació

Si el prestador vol exercir el dret a vot sobre valors prestats, té dret, d'acord amb el contracte subscrit, de sol·licitar al prestatari la devolució de títols equivalents i a finalitzar el contracte.

En relació amb el tractament fiscal dels préstecs de valors, cal distingir les implicacions per al prestador i per al prestatari^{*41}.

⁽⁴¹⁾DA 18a. de la Llei 62/2003, de 30 de desembre.

El **contracte de préstec de valors** té els efectes fiscals següents per al prestador:

- 1) Quan el prestador sigui contribuent per l'IRPF s'estima que no hi ha alteració en la composició del patrimoni en el lliurament dels valors en préstec ni en la devolució d'altres valors homogenis al venciment del préstec.
- 2) En cas que el prestador sigui una entitat subjecta a l'IS o un establiment permanent subjecte a l'IRNR no es generen rendes en el lliurament dels valors en préstec ni en la devolució d'altres valors homogenis al venciment del préstec.
- 3) La remuneració del préstec, i també l'import de les compensacions pels drets econòmics que es derivin dels valors prestats durant la vigència del préstec, tenen per al prestador la consideració de rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis, això és, rendiments del capital mobiliari regulats en l'article 25.2 de la LIRPF. L'obligació de practicar pagaments a compte sobre aquestes rendes correspon a l'entitat prestatària que hagi intervingut en l'operació, per compte propi o de tercers, quan faci el pagament dels corresponents imports al prestador, tret que aquest prestador sigui una entitat mediatra o una entitat financera que hagi intervingut en l'operació per compte de tercers, cas en què és aquesta entitat mediatra o aquesta entitat financera l'obligada a practicar la corresponent retenció o ingrés a compte quan aboni les rendes al perceptor.
- 4) No obstant això, els imports de les compensacions per la distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions, per reduccions de capital amb devolució d'aportacions o per drets de subscripció preferent o d'assignació gratuïta generats durant la durada del préstec tenen per al prestador el tractament que correspongui d'acord amb la seva imposició personal (IRPF o IS) i s'imputen en el mateix moment en què tingui lloc la distribució de la prima, la devolució de l'aportació o el reconeixement del dret de subscripció o d'assignació gratuïta per l'entitat emissora dels valors.
- 5) Per a l'aplicació al prestador de les exempcions o deduccions establertes en la LIS, s'entén que el percentatge de participació i el temps de tinença en cartera no queden alterats per les operacions de préstec de valors.
- 6) La provisió per depreciació del compte deutor que substitueixi els valors prestats és deduïble en les condicions fixades per la LIS, per a la deducció de la provisió per depreciació d'aquests valors.

Per la seva banda, el **prestatari** ha de tenir en compte les regles següents en la imposició sobre la renda:

1) Els dividendes, participacions en beneficis i altres rendiments derivats dels valors presos en préstec s'integren en la renda del prestatari.

2) La incorporació al seu patrimoni dels títols prestats no té implicació fiscal i la venda posterior dels valors presos en préstec no genera cap renda en aquell moment. En la cancel·lació del préstec es produeix, als efectes de l'IRPF, un guany o pèrdua patrimonial i, als efectes de l'IS, uns ingressos financers. La cancel·lació del préstec es fa amb la compra de títols i el guany o pèrdua patrimonial és la diferència entre el valor de venda i el valor de compra. Les comissions satisfetes per la venda i posterior compra, si es produeixen, incideixen en el càlcul del guany o pèrdua patrimonial, però no, en canvi, les comissions per préstec.

3) Té la consideració de rendiment del capital mobiliari derivat de la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat, tot l'import percebut pel prestatari en ocasió d'una distribució de la prima d'emissió o d'una reducció de capital amb devolució d'aportacions que afecti els valors prestats, o el valor de mercat si és en espècie. Alhora, el prestatari ha d'integrar en la seva imposició personal, pel mateix concepte, el valor de mercat corresponent als drets de subscripció o assignació gratuïta adjudicats en ocasió d'una ampliació de capital.

4) Quan el prestatari hagi de compensar el prestador pels drets econòmics derivats dels valors prestats, la compensació efectivament satisfeta té la consideració de despesa financera, amb el tractament que correspongui d'acord amb la seva imposició personal (IRPF o IS).

5) En relació amb les rendes derivades dels valors presos en préstec, el prestatari té dret a l'aplicació de les exempcions o deduccions establertes en la seva imposició personal, en els termes previstos en la seva normativa (IRPF o IS), tenint en compte les particularitats següents:

a) Que en la data de realització del préstec el prestador complís els requisits establerts per la seva normativa per a l'aplicació de cadascuna d'aquelles.

b) Si d'acord amb el que s'ha assenyalat s'ha d'aplicar la deducció per doble imposició interna, aquesta deducció s'ha de calcular utilitzant el més petit dels tipus impositius corresponents a l'entitat prestadora o a la prestatària.

c) S'han d'aplicar les mateixes regles als qui hagin adquirit els valors al prestatari i es trobin en algun dels casos previstos en l'article 42 del Codi de comerç respecte d'aquest prestatari o del prestador.

6) Es considera que les transmissions de valors homogenis als presos en préstec que es facin mentre són vigents afecten, primer de tot, els valors presos en préstec, i només es considera que afecten la cartera de valors homogenis preexistents en el patrimoni del contribuent en la mesura que el nombre de valors transmesos excedeixi els presos en préstec. Les adquisicions que es facin durant la vigència del préstec s'han d'imputar a la cartera dels valors presos en préstec, tret que excedeixin els necessaris per a fer-ne la devolució completa. La renda derivada de la transmissió dels valors presos en préstec s'ha d'imputar al període impositiu en què tingui lloc l'adquisició posterior d'altres valors homogenis, i s'ha de calcular per la diferència entre el valor de transmissió i el valor d'adquisició que correspongui als valors homogenis adquirits durant la durada del préstec i amb posterioritat a la transmissió. Quan, per fer front a la devolució dels valors, el prestatari prengui en préstecs nous valors homogenis o lliuri valors homogenis preexistents en el seu patrimoni, s'ha de prendre com a valor d'adquisició el de cotització en la data del nou préstec o de la cancel·lació. Alhora, aquest valor de cotització s'ha de prendre com a valor de transmissió per a calcular la renda derivada de la devolució feta amb valors homogenis preexistents.

Els valors cedits en préstec, finalment, no són computats pel prestador a l'efecte de l'aplicació de l'exempció de l'apartat 8 de l'article 4 de la LIP. I pel que fa als impostos indirectes, el préstec de valors i la constitució de la garantia que comporta aquest contracte n'estan exempts en l'ITPAJD i en l'IVA*⁴².

⁽⁴²⁾Art. 20.u.18 LIVA.

Activitats

1. Determineu quins són els elements distintius i els elements comuns de les assegurances de vida individuals i d'altres instruments d'estalvi financer: entitats de capital de risc, productes financers derivats i préstec de valors.
2. Elaboreu un quadre que indiqui els elements essencials de la fiscalitat de les assegurances de vida individuals i d'altres instruments d'estalvi financer en l'IRPF.
3. Indiqueu els diferents beneficis fiscals (exempcions, tipus reduïts, deduccions i bonificacions, etc.) disposats per l'ordenament jurídic a favor dels titulars d'assegurances de vida individuals i d'altres instruments d'estalvi financer.

Casos pràctics

1. Durant l'exercici X, la Joana ha cobrat una assegurança de vida per un contracte que havia signat el seu cònjuge, mort en un accident de trànsit. Als efectes de l'IRPF, expliqueu quin tipus de renda ha obtingut la Joana, si es produeix algun supòsit de no subjecció o exempció, quina quantitat íntegra és imputable a l'exercici X i com es produeix la integració d'aquesta renda en la base imposable.
2. En Joan es mor l'any X, i les seves dues filles –la Berta, de vint-i-cinc anys, i la Clara, de vint-i-dos– són hereves a parts iguals. Entre els béns de l'herència hi ha una assegurança de vida per una quantitat de 200.000 euros. La base imposable de les dues germanes és de 620.500 euros. Suposant que la comunitat autònoma de residència del causant no hagués aprovat cap normativa, com incideix l'assegurança de vida en el càlcul de la base liquidable de l'ISD?; quines diferències es produiran en cas que en Joan residís a Barcelona, aplicant la normativa autonòmica aprovada per la Comunitat Autònoma de Catalunya?

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. En Lluís contracta una assegurança de vida per la qual, si es mor abans de fer seixanta-cinc anys, la seva vídua i fills percebran una indemnització. Als efectes de l'ISD, l'assegurança...
 - a) queda subjecta a l'impost i s'acumula a l'herència d'en Lluís.
 - b) es considera una transmissió *inter vivos* que no s'acumula a les quantitats en l'herència de l'assegurat, i tributa com una donació del contractant al beneficiari.
 - c) no queda subjecta a l'impost i sí a l'IRPF, com a rendiment de capital mobiliari.
2. Una entitat de crèdit decideix regalar als clients que hi domiciliiïn la nòmina una assegurança de vida de fins a 100.000 euros. Als efectes de l'IRPF, aquesta operació genera...
 - a) rendiments del capital mobiliari.
 - b) rendiments del treball.
 - c) guanys patrimonials.
3. El subjecte passiu de l'ISD en els contractes d'assegurances de vida és...
 - a) el beneficiari, quan és una persona jurídica.
 - b) el beneficiari, quan és una persona física.
 - c) el contractant, quan és una persona física.
4. Queden subjectes a l'ISD, com a successions, les percepcions de quantitats pels beneficiaris d'assegurances, quan el contraent és una persona diferent del beneficiari, en les assegurances...
 - a) de vida i d'accidents, excepte els supòsits regulats en l'article 17.2 de la LIRPF.
 - b) de vida i de supervivència, excepte els supòsits regulats en l'article 17.2 de la LIRPF.
 - c) de vida, excepte els supòsits regulats en l'article 17.2 de la LIRPF.
5. La Maria, vídua, es mor amb testament l'1 de juny, i deixa entre els béns una assegurança de vida de 30.000 euros, l'únic beneficiari dels quals és el seu fill petit, i un immoble sobre el qual hi ha una hipoteca. Assenyalau la resposta correcta.
 - a) Les quantitats de l'assegurança de vida no s'inclouen per al càlcul dels béns domèstics i la hipoteca és una càrrega deduïble.

b) Les quantitats de l'assegurança de vida s'inclouen per al càlcul dels béns domèstics i la hipoteca és un deute deduïble.

c) Les quantitats de l'assegurança de vida no s'inclouen per al càlcul dels béns domèstics i la hipoteca no és una càrrega deduïble.

6. L'Antoni és resident a Roma i percep uns diners d'una assegurança de vida per un contracte que es va signar a Madrid amb una entitat asseguradora italiana. Als efectes de l'ISD, l'Antoni...

a) no és subjecte passiu per obligació real.

b) és subjecte passiu per obligació real.

c) està sotmès, si escau, a un impost italià.

7. En Pere constitueix una assegurança de vida a favor del seu germà Jaume. Als efectes de l'IP...

a) en Pere ha de computar el valor de l'assegurança de vida.

b) en Jaume ha de computar el valor de l'assegurança de vida.

c) Les assegurances de vida estan exemptes de tributació.

8. L'Anna té setanta-un anys i contracta una assegurança de renda vitalícia immediata, per la qual passa a rebre una renda anual de 15.000 euros. Als efectes de l'IRPE, quin és el rendiment del capital mobiliari?

a) 1.500 euros.

b) 1.200 euros.

c) 15.000 euros.

9. La Sara contracta un pla de jubilació, i aporta tres primes de 5.000 euros, 6.000 euros i 7.000 euros. Quan la Sara es jubila, percep 25.000 euros. Als efectes de l'IRPE, quin és el rendiment del capital mobiliari que ha d'integrar la Sara quan es jubila?

a) 25.000 euros.

b) 18.000 euros.

c) 7.000 euros.

10. La Tània rescata parcialment una quantitat d'un contracte d'assegurança de vida. Als efectes de l'IRPE, la Tània...

a) ha d'integrar en la base imposable de l'estalvi una quantitat inferior a l'import íntegre rescatat.

b) ha d'integrar en la base imposable de l'estalvi l'import íntegre rescatat, en concepte de rendiment del capital mobiliari.

c) no ha d'integrar cap quantitat en la base imposable de l'impost, perquè es tracta d'un rescat només parcial.

Solucionari

Activitats

Casos pràctics

1. Per l'assegurança de vida, les percepcions percebudes no constitueixen renda gravada en l'IRPF, ja que les rendes sotmeses a l'ISD no estan subjectes al primer dels impostos indicats (art. 6.4 LIRPF). Només quan el contractant és alhora beneficiari, ens trobem amb un rendiment del capital mobiliari subjecte a l'IRPF (art. 25.3 LIRPF), i en el supòsit que ens ocupa aquesta circumstància no es produeix (és contractant el cònjuge de la Joana i és beneficiària la Joana mateixa), i la Joana ha de tributar per aquests diners obtinguts en l'ISD.

2. Per a calcular la base liquidable cal aplicar les reduccions sobre les bases imposables aprovades per les comunitats autònomes. Atès que en l'enunciat es diu que la comunitat autònoma de residència del causant no ha aprovat cap normativa, hem d'aplicar la normativa subsidiària de l'article 20 de la LISD.

Pel que fa específicament a la reducció a favor dels beneficiaris d'assegurances de vida (la Berta i la Clara són descendents del causant i són beneficiàries d'una assegurança de vida per una quantitat de 100.000 euros cadascuna), s'ha d'aplicar una reducció del 100% de les quantitats rebudes fins al límit de 9.195,49 euros. Tenint en compte aquestes dades, la base imposable de la Berta i de la Clara es redueix només en 9.195,49 euros.

Si la residència habitual del causant, en Joan, fos a Barcelona, s'ha d'aplicar la llei catalana, en concret la 19/2010, de 7 de juny, de regulació de l'impost sobre successions i donacions. Pel que fa a les successions, hem de tenir en compte l'article 5 d'aquesta norma legal, que incrementa la reducció en la base imposable prevista en l'article 20 de la LISD per adquisició d'assegurances de vida. En concret, en les adquisicions *mortis causa*, s'aplica una reducció del 100%, fins a un límit de 25.000 euros, de les quantitats percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances de vida, si el seu parentiu amb el contractant mort és el de cònjuge, descendent o ascendent. Aquesta reducció per assegurances de vida és única per subjecte passiu, independentment del nombre de contractes d'assegurança de vida de què sigui beneficiari.

En el nostre supòsit, doncs, essent el valor de la quantitat rebuda per l'assegurança de vida per la Berta i la Clara de 100.000 euros en cada cas, la reducció és del 100%, però fins al límit de 25.000 euros. Per tant, la reducció en la base imposable de la declaració de la Berta i de la declaració de la Clara és de 25.000 euros.

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. a
2. a
3. b
4. c
5. c
6. b
7. b
8. b
9. c
10. a

Bibliografia

La bibliografia d'aquest apartat fa referència només als treballs relacionats específicament amb la fiscalitat de les assegurances individuals de vida i d'altres instruments financers d'estalvi financer. En el mòdul introductor de l'assignatura hi ha una llista de llibres i articles que examinen la fiscalitat de les operacions financeres de manera més general i completa.

Abril Abadín, E. (1997). "Fiscalidad de los productos financieros derivados". A: Emilio Díaz Ruiz; Pablo Larraga López (coords.). *Productos financieros derivados y mercados organizados*. Seminari fet a la Universitat Menéndez y Pelayo del 15 al 19 de juliol de 1996. Madrid: Civitas.

Bardesano, A. (1999). "El seguro de vida en el nuevo IRPF". *Carta Tributaria* (núm. 318).

Bujons, L. (2008). "Exención en el Impuesto sobre el Patrimonio de la participación en Sociedades de Capital Riesgo: consulta vinculante DGT 135-08". *Quincena Fiscal* (núm. 9).

Carbajo Vasco, D.; Porporatto, P. (2010). "Tratamiento fiscal de los instrumentos financieros derivados en Argentina y España (I parte)". *Partida Doble* (núm. 221).

Carbajo Vasco, D.; Porporatto, P. (2010). "Tratamiento fiscal de los instrumentos financieros derivados en Argentina y España (II parte)". *Partida Doble* (núm. 222).

Esteban Paúl, A. (1997). "La tributación del seguro de vida individual en el IRPF". *Crónica Tributaria* (núm. 81).

Esteban Paúl, A. (2003). "Tributación de los productos financieros derivados". *Crónica Tributaria* (núm. 107).

Flavia Rodríguez-Ponga, M. (1999). "Análisis comparativo del seguro de vida como modalidad de ahorro en el nuevo IRPF". *Impuestos* (núm. 2).

Hernández Hernández, F. G. (2003). *Los contratos de futuros: aplicaciones, fiscalidad y tratamiento contable*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Hucha Celador, F. de la (2007). "El régimen tributario de las entidades de capital riesgo". *Perspectivas del Sistema Financiero* (núm. 89).

Izco Primo, C. (2005). "El régimen especial de tributación en la actividad de capital riesgo". *Estrategia Financiera* (núm. 213).

Lozano Aragüés, R. (1996). "Aspectos fiscales de las nuevas provisiones técnicas de las entidades aseguradoras". *Anales del Instituto de Actuarios Españoles* (núm. 2).

Lucas Durán, M. (2001). *Fiscalidad internacional de rentas financieras: (intereses, cánones, seguro de vida, dividendos)*. Madrid: Editoriales de Derecho Reunidas (Edersa).

Marcos Cardona, M.; Navarro Egea, M. (2006). "Planes de pensiones y seguro de vida en el sistema tributario". *Noticias de la Unión Europea* (núm. 256).

Morena Oronoz, J. J. (2010). "El préstamo de valores negociables". *Revista de Derecho del Mercado de Valores* (núm. 7).

Pérez-Fadón Martínez, J. J. (2008). "Régimen del seguro sobre la vida en el Impuesto sobre Sucesiones y Donaciones". *Perspectivas del Sistema Financiero* (núm. 93).

Porporatto, P. A. (2007). "Fiscalidad de instrumentos financieros derivados. Una revisión comparada". *Documentos* (núm. 2). Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Ricote Gil, F. (2003). *Fiscalidad del seguro de vida y planes de pensiones*. Madrid: Editorial Aseguradora.

Rodríguez Ramos, L. (2006). "¿Para cuándo una regulación de la fiscalidad de los derivados financieros? Comentario a la consulta de la Dirección General de Tributos de 11 de abril de 2005". *Aranzadi Jurisprudencia Tributaria* (núm. 2).

Usano Crespo, D. (1987). "Innovación, capital riesgo y fiscalidad". *Perspectivas del Sistema Financiero* (núm. 20).